

**Sprawozdanie z działalności
Komitetu Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie
za rok 2015**

Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie powstał w 1988 roku, jego siedzibą jest Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Rynek 20-21. Celem Komitetu jest opieka nad zabytkami kultury żydowskiej na terenie byłej Galicji. Komitet ponadto popularyzuje wiedzę o historii i kulturze Żydów polskich, dąży do zbliżenia między Polakami/chrześcijanami i Żydami, wspiera i organizuje przedsięwzięcia badawcze i naukowe związane z kulturą i zabytkami żydowskimi w byłej Galicji. Członkowie Komitetu pracują **społecznie i nie pobierają za swoje wysiłki wynagrodzenia.**

Podobnie jak w latach poprzednich najważniejszym wydarzeniem organizowanym przez Komitet są coroczne (od 1996 r.) obchody Dni Pamięci Żydów Galicyjskich

I. Galicjaner Sztetl

(11-18 czerwca 2015). Projekt sfinansowany przez Miasto Tarnów (19 000 PLN). W ramach projektu odbyły się następujące wydarzenia:

17 czerwca (czwartek)

- **Modlitwa** na miejscu straceń tarnowskich Żydów w Zbylitowskiej Górze.
- **Pokaz filmu** Simona Targeta *Miasto Brzostek (A Town Called Brzostek)* o przywracaniu pamięci o miejscowych Żydach.
- **Koncert Pod bimą**. Eliezer Mizrahi – pieśni Żydów sefardyjskich.

18 czerwca (piątek)

- **Rabin z plakatu**. Promocja książki Adama Bartosza *Galicyjskim sPLNakiem chasydów*, z udziałem reb Davida Singera z Nowego Jorku, postaci z okładki.
- **Szabat**. Spotkanie szabatowe z udziałem prezydenta Tarnowa Romana Ciepeli i zaproszonych gości. [<http://jewishtarnow.blogspot.com/2015/06/szalom-szabat.html>]

19 czerwca (sobota)

- **Poranna modlitwa** Szachrit pod bimą.
- **Ulica Żydowska** – projekt z udziałem młodych wolontariuszy. Dawne zabawy dziecięce, cheder – nauka pisania imion po hebrajsku.
- **Koncert Pod bimą**. Zespół Klezmafour [fot.1].
- **Hawdala** – uroczyste zakończenie szabatu, celebrowane po koncercie Pod bimą przez reb Davida Singera.

20 czerwca (niedziela)

- *Otwarta Brama Cmentarza* – zwiedzanie tarnowskiego cmentarza żydowskiego z przewodnikiem.

16 czerwca (wtorek)

- *Księga Dębicy* – spotkanie z autorami książki – Ireneuszem Sochą i Arkadiuszem Więchem.

Jorcajt. Pielgrzymki chasydów – wernisaż wystawy fotografii Michała Gąciarza.

18 czerwca (czwartek)

- *Poza lasem – Żydzi w Europie Wschodniej 2004-2012* – wernisaż wystawy fotografii Loli Kantor.

- *Koncert Pod Bimą*. Magda Brudzińska z zespołem Klezmer Trio.

W ramach projektu Galicjaner Sztetl udział wzięło około **2 500 osób**.

II. Prace na cmentarzu w Tarnowie

- Od czerwca do grudnia na cmentarzu pracowało 2 więźniów kosząc trawę, wycinając krzewy, obcinając suche gałęzie etc. [fot. 2-3].

- Gmina krakowska wykonała remont muru od strony zachodniej i północnej.

- Na cmentarz została doprowadzona instalacja elektryczna i woda (na koszt Gminy Żydowskiej w Krakowie).

- Zawodowe Studium Plastyczne dokonało konserwacji 2 nagrobków, w tym symboliczny nagrobek zamordowanych w Auschwitz: dyrektora Gimnazjum Hebrajskiego – Maksymiliana Rozenbusza i prawnika Emila Widera zamordowanych w Auschwitz (koszt materiałów – 2 000 PLN – pokryto z funduszy Komitetu i obecnie poszukujemy możliwości zwrotu tej sumy) [fot. 4].

- Przygotowując teren pod budowę nowego ogrodzenia od strony północnej firma ELTAR, której teren graniczy z cmentarzem wycięła na własny koszt 19 drzew rosnących dziko w granicy i uporządkowała teren cmentarza od strony swej parceli.

- Młodzież z Fundacji AntySchematy2, współpracująca z Komitetem spędziła dwa dni na cmentarzu, porządkując teren i dokumentując nagrobki.

- Przygotowano kosztorysy prac, jakie planuje się podjąć na cmentarzu w najbliższym czasie (zob. Plan na 2016 r.).

III. Prace na innych cmentarzach

- **Cmentarz w Jaśliskach.** Wykonanie i ustawienie pomnika poświęconego pamięci 624 zamordowanych Żydów z Jasienicy i okolicznych miejscowości na zlecenie fundatora Moshe Parnesa z USA [fot. 5].

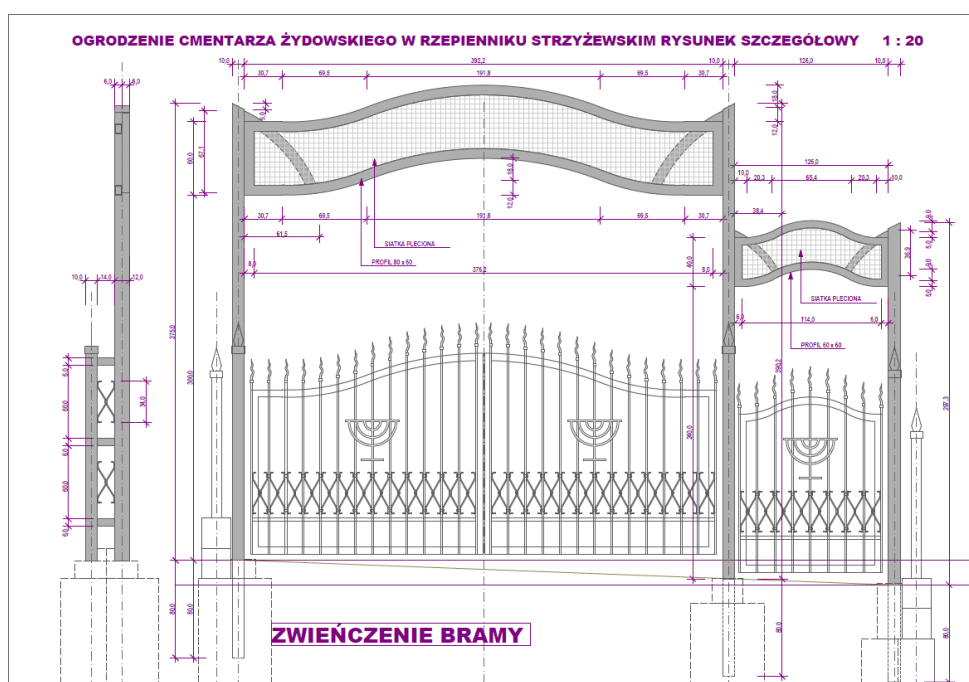

- **Cmentarz w Gorlicach.** Remont ohelu, w którym pochowany jest m.in. rebe Baruch Halberstam, syn Diwrei Chaima z Nowego Sącza. Inicjatorem remontu jest reb Dawid Singer a fundatorem rodzina rebe Barucha [fot. 6-9].

- Cmentarz w Rzepienniku Strzyżewskim. Na zlecenie Dawida Dembitzera z NY, potomka rzepiennickich Żydów skompletowana została dokumentacja budowy ogrodzenia [fot. 10-11].

- Masowa mogiła zamordowanych w lesie Dąbry 364 Żydów z Rzepiennika i okolicy. Na zlecenie D. Dembitzera wykonana została dokumentacja remontu mogiły [fot.12].

IV. Mezuz – projekt edukacyjny finansowany ze środków Unii Europejskiej. W ramach tego projektu, realizowanego od marca 2015 do kwietnia 2016 zostały wykonane następujące zadania:

- **Pogadanki edukacyjne** „Porozmawiajmy o tolerancji” – zajęcia dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych dot. historii i kultury tarnowskich Żydów i tolerancji: 21 pogadank, 392 uczestników.

- **Wykonanie antyrasistowskiego muralu** na Placu Starej Synagogi w Tarnowie [fot. 13],

- **Ulica Żydowska** organizacja wydarzenia kulturalnego animacja przedwojennych zabaw podwórkowych, aranżacja chederu,

- **Monitoring mowy nienawiści** na tarnowskich ulicach: stworzenie mapy napisów zawierających mowę nienawiści, zamalowywanie napisów [fot. 14],

- **Prace porządkowe** na cmentarzu żydowskim.

- **Warsztaty muzyczne** z zakresu muzyki klezmerskiej: 8 uczestników, uczniowie Szkoły Muzycznej. Finał warsztatów stanowił występ uczestników z zespołem Klezmafour podczas Koncertu Pod Bimą który obejrzało ok. 700 osób,

- **Było sobie miasto** – zajęcia dla dzieci ze szkół podstawowych dotyczące historii i kultury tarnowskich Żydów: 17 zajęć, ok. 200 uczestników,

- **Seminarium dla studentów** Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie pt. „Swój-obcy”: 45 uczestników,

- **Zapomniane archiwum** – wystawa prezentowana w 4 szkołach. Jest to wystawa dokumentów opowiadająca o losach tarnowskich Żydów, którą można nazwać „samoobsługową”. Wystawa ma formę biurka wypełnionego dokumentami. W szufladach biurka znaleźć można między innymi przedwojenne świadectwa szkolne z fotografiami, protokoły dotyczące pomordowanych członków rodziny, świadectwa dotyczące zagłady tarnowskich Żydów, przepustki dla Żydów do pracy w tarnowskich przedsiębiorstwach,

firmach i warsztatach, listę sprzętów zabranych z mieszkań żydowskich oraz inne dokumenty dotyczące żydowskich mieszkań.

W projekcie Mezuzah bierze udział 22 wolontariuszy [fot. 15-16].

V. **Chanuka** – uroczystość zapalenia trzeciej świeczki 9 grudnia. Z udziałem prezydenta Tarnowa Romana Ciepeli [fot. 17] i rabina synagogi reformowanej z Krakowa Tani Segal [fot.18].

VI. Usługi genealogiczne itp. W ciągu roku udzieliliśmy odpowiedzi i informacji na kilkadziesiąt pytań, próśb itp. dotyczących genealogii rodzin żydowskich, własności, historii rodzinnych itp.

VII. Plany na rok 2016

- Galicjaner Sztetl. Termin 9-12 czerwca.
- W ramach dodatkowego grantu do projektu Mezuza - wizyta w Norwegii u partnera Projektu: Norwegian Center Studies of Holocaust and Religious Minorities w Oslo (24-29.01.2016), Adam Bartosz, Kamila Jasiak, Natalia Gancarz).

- Remont budynku Tehary – koszt ok. 31 000 PLN: 8 200USD [fot. 19].

- Remont pomnika centralnego (dokończenie remontu zapoczątkowanego w 2014 r.) – koszt ok. 20 000 PLN: 5 200 USD) [fot. 20-21].

- Wymiana tablic informacyjnych na cmentarzu – koszt ok. 3000 PLN: 800 USD [fot. 22].

- Wykonane ogrodzenia cmentarza w Rzepienniku Strzyżewskim – koszt ok. 200 000 PLN: 52 000 USD.

- Remont zbiorowej mogiły w lesie Dąbry koło Rzepiennika Strzyżewskiego – koszt ok. 30 000 PLN: 7 800 USD.

- Pozyskanie funduszy na sporządzenie listy nagrobków na cmentarzu w Tarnowie.

- Pozyskiwanie funduszy na wydanie wersji angielskiej książki A. Bartosza, *Chasydzkim szlakiem chasydów*.

VIII. Zestawienie źródeł finansowania:

Na działalność Komitetu pozyskano fundusze z grantów europejskich, Miasta Tarnowa, przedsiębiorstw oraz osób prywatnych. Wpłynęły też drobne kwoty w ramach darów. W sumie pozyskano:

- Miasto Tarnów	14 000 PLN
- Europejski Obszar Gospodarczy (European Economical Area)	180 000 PLN
- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23 200 PLN
- Województwo Małopolskie (samorząd)	9 500 PLN
- Fundacja im. Stefana Batorego	20 700 PLN
Razem	247 400 PLN

Wymienione kwoty wydatkowano wyłącznie zgodnie z ich wskazaniem (granty), m. in. na realizację zadań edukacyjnych (EOG/EEA, Minister Kultury, samorząd Woj. Małopolskiego), Galicjaner Sztetl (Miasto Tarnów, EOG/EEA), wyjazd do Norwegii w styczniu 2016 (Fund. Batorego).

Od osób prywatnych i inne:

- Firma Budowlana ELTAR ¹	2 500 PLN
- Zrzeszenie Właścicieli Nieruchomości w Tarnowie	380 PLN
- Felicja Graber	362 PLN
- Elizabeth Kujawski-Szancer	6 800 PLN
- Zdzisław Siemianowski	710 PLN
- David Dembitzer	360 PLN
- Janusz Bystrzonowski	400 PLN
- David Singer	1 000 PLN
- Eloine Szmerling	357 PLN
- Joan Salter	280 PLN
- Marek Biernat	250 PLN
- Harold Graber	367 PLN
- E. Szenkel	370 PLN
- Janusz Koziół	1 400 PLN
- NN ² z Australii	277 PLN
- NN z USA	921 PLN
Razem	16 740 PLN

¹ Ponadto Firma Eltar przekazała nam nowy komputer (laptop).

² Problem z odczytaniem nazwiska na czeku

Wymienione sumy wykorzystano do uzupełnienia potrzeb na zadania realizowane z grantów oraz na inne drobne cele (koszty przejazdów, drobne zakupy np. książek, materiałów biurowych zniczy pod pomnik, kwiaty, akcesoria do wystaw itp.).

Ponadto przez konto Komitetu przepływają fundusze na realizację zadań zleconych przez różne osoby, np. remont ohelu w Ryglicach, przygotowanie dokumentacji ogrodzenia cmentarza w Rzepienniku Strzyżewskim itp.

Na koncie (31.12.2015) pozostało: 16 000 PLN = ok. 4000 USD

Wszystkim ofiarodawcom serdecznie dziękujemy i liczymy na kolejne wpłaty na naszą działalność.

Bank PEKAO S.A. O/Tarnów 30 1240 1910 1111 0000 0898 7484

• SWIFT CODE: PKO PPLPW

Prezes Zarządu Adam Bartosz
V-ce Prezesa Jerry Bergman, Janusz Koziół